

Telegraful Român

Organ național-bisericesc — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andreiu Șaguna
APARE SAPTAMANAL

Abonamentul:

Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 8 Dolari.

Articole și corespondențe

se adresează **Redacției** Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 43. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor

un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile

se adresează **Administrației** ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 43

Adunarea eparhială din Sibiu

(=) Salutăm cu multă bucurie, în orașul de reședință a Mitropoliei noastre, pe toți preaonorații reprezentanți legali ai clerului și poporului credincios din Arhiepiscopia de Alba-Iulia și Sibiu, întruniți în sesiune ordinară, pentru anul acesta, în ziua cu frumoase reminiscențe istorice, în **Dumineca Tomei**, 5 Mai 1935, spre a examina tot ce s'a realizat, timp de un an, în această Sfântă Arhiepiscopie, potrivit rânduelilor, împrejurărilor și misiunii Bisericii noastre.

Punctul principal în preocupările conducătorilor noștri bisericesti a fost, ca și până acum, să asigure și să păstreze Bisericii locul fruntaș în viața publică a țării.

Activitatea bisericască, culturală și administrativă din anul expirat este înfățișată în expunerile îngrijite și întocmite de Consiliul arhiepiscopesc. Ele mărturisesc din nou străduințe sincere și necurmte de a sluji cât mai simțitor interesele obștești și a contribui la îndrumarea unei lucrări publice roditoare și folositoare neamului, cu bune și îndreptățite nădejdi pentru viitorul său.

Biserica noastră, după cum va putea constata Adunarea eparhială, continuă să-și îndeplinească toate îndatoririle sale către stat și în aceste zile bogate în greutăți și în reduceri bugetare, îndrumând clerul și credincioșii săi spre activitatea reclamată de duhul vremilor și în conformitate cu doctrina bisericii și cu tradiția vieții noastre bisericesti constituționale.

Misiunea bisericii noastre se desprinde lămurit din problemele înaintate în rapoartele Consiliului arhiepiscopesc spre a fi cercetate în ședințele Adunării eparhiale.

Sântem fericiți să constatăm, că însuși iubitul nostru *Suveran*, *M. Sa Regele Carol II*, reliefând legătura între biserică străbună și viața națională a poporului român, a găsit cuvinte de frumoasă apreciere a misiunii bisericii acesteia, când la prilejul investirii episcopilor noștri, în 1934, li-a declarat:

Credința strămoșească, pentru a deveni sprijinul de toate zilele al poporului nostru, trebuie să depășească zidurile bisericilor, să pătrundă în cele mai trufașe palate, ca și în cele mai umile colibe... Vreau să simt că Biserica, prin slujitorii ei, vibrează, este vie... Așa cum în trecut împrejurul Bisericii roia toată viața națională, astăzi Biserica trebuie să sprijine tot ce este progres, tot ce ajută la întărirea și propășirea patriei... Pornind în eparhiile Voastre, plecați cu convingerea că, aici, pe Tronul țării, aveți un credincios al Bisericii, un convins al învâțării Mântuitorului, care în calea Voastră vă va urma cu drag și care dorește din tot sufletul să aibă alături

de El pe toți acei cari vor să muncească pentru întărirea și strălucirea Bisericii noastre naționale...

La alt prilej, *Suveranul* vizitând plaiurile ardelenesti și bănățene, spusese:

«Sânt strâns legat de tot ceace este românesc. Sânt poate și prin legendă legat și mai mult de aceste plaiuri de peste Carpați. Cunoașteți toți că sufletul Meu bate deopotrivă cu toți românii, dar am păstrat un colț duios în sufletul Meu pentru aceste plaiuri».

Ne dăm bine seamă, și în fața acestor înalte aprecieri, că lucrarea

noastră omenească, oricât ar fi de bine făcută, ea totuși lasă puțința de-a fi înfăptuită și mai bine.

Activitatea noastră va înainta însă mereu spre culmile desăvârșirii, susținută fiind — cu înțelepciune, cu dragoste de muncă și cu nesdruncinată încredere în biruința binelui și adevărului, — din partea tuturor celor chemați la locuri de răspundere.

Cei inspirați și conduși de asemenea sentimente, prea venerații și iubiiți reprezentanți, mireni și clerici, cei ce vin cu lumină și cu dragoste spre consfătuire în adunarea eparhială, fie bineveniți în orașul de reședință mitropolitană!

Probleme catehetice

Religia și învățământul muncitoresc

În împrejurările actuale, „*Religia și învățământul muncitoresc*” nu înfățișează doar titlul unui articol de ziar. Imperecherea acestor cuvinte conturează mai degrabă o problemă egală în importanță pentru Stat ca și pentru Biserica. Fapt e totuși, că despre valoarea, despre rolul covârșitor de important al religiei în cadrul învățământului muncitoresc se vorbește extrem de puțin. Ori, considerând mulțimea discuțiilor cari se întind aproape zilnic asupra învățământului religios în alte categorii de școli, putem risca chiar afirmația că problema religiei în învățământul muncitoresc stă dosită în colțul tăcerii. Și poate, nu-i de prisos să remarcăm că și acestei împrejurări îi revine, măcar în parte, vina lipsei religiei din programa analitică a respectivului învățământ. Adică — de ce n'am spune? — faptul acesta e menit să mai îndrepteze și optica sucită prin care cerne Statul valoarea obiectelor de învățământ pentru formarea sufletească a viitorilor noștri meșteșugari.

Dar să lăsăm, deocamdată, totul la o parte, să părăsim câmpul enunțărilor și să poposim mai degrabă tocmai în miezul chestiunii. Aici stând, să arătăm în amănunțime importanța cea mare a religiei în ceea ce se numește învățământ muncitoresc. — Desigur, nici una din școlile noastre n'ar trebui să fie scutită de a avea și religia printre celelalte materii de învățământ și educație spirituală. Cerința aceasta devine însă o adevărată obligație pentru școlile de ucenici.

Și iată de ce:

În primul rând, trebuie să analizăm chestiunea fixând drept punct central însăși evoluția sufletească în care se află cercetătorii școlilor de ucenici. Aceștia, în covârșitoare majoritate, sunt fii de țărani. Ei sunt, în general, absolvenți a patru clase primare. Unii, ceva mai reduși ca număr, au la bază școala primară cu șapte clase. Și puținți, regretabil de

puțini, sunt în situația de a fi trecut câteva — cel mult patru — clase secundare. Datele acestea ne servesc ca amănunte prețioase în soluționarea problemei care ne preocupă. Căci din ele răsar, în mod luminos, câteva idei salutare. Cercetătorii învățământului muncitoresc — potrivit celor de mai sus — sunt niște călători, cari și-au luat drumul spre largul vieții, părăsind vatra liniștită și atmosfera patriarhală a satului românesc. Ei sunt și pruncii neamului, cari au crescut în duhul curat al familiei românești, în religiozitatea neprihănită a mamei și în ascultarea necondiționată a Bisericii din sat. Desprinși din acest mediu și transplantați în atmosfera sgomotoasă și streină a orașului, acești copii nu trebuie totuși să «o rupă» cu trecutul. (Căci ar putea aluneca — se întâmplă adesea — spre pierzanie). Iar continuitatea trebuie să o găsească în școală, prin învățământul religios.

Ținând seama de școala pe care o au la bază cei mai mulți elevi ai școlilor de ucenici, reiese că învățământul muncitoresc, deși cu nuanță de învățământ profesional, trebuie să se situeze cam în aceeași linie cu cel supraprimar, ori, fără doar și poate, el nu poate executa decât parte din programul liceului inferior. Dar atât în învățământul supraprimar, cât și în cel liceal, Statul — desigur și din stăruința Bisericii — admite săptămânal câte două ore de religie pentru fiecare clasă. Ceeace înseamnă că religia este considerată acolo între obiectele educative de mare importanță.

Oare nu este mai mult decât firesc, ca religia să promoveze aceeași viață duhovnicească și în ființa elevilor școlilor de ucenici, când și aceștia au aceeași etate și cam aceeași mentalitate ca și cei amintiți mai sus? Iar dacă e așa, mult trebuie să ne mire motivul care a lucrat la eliminarea religiei din actuala programă analitică a învățământului muncitoresc.

Dar să pășim ceva mai departe. Știut este că, datorită unor împrejurări streine de voința noastră, clasa mijlocie este alcătuită din minoritari. Românii au fost alungați, în trecut, sistematic la periferia vieții culturale și materiale. Iar dacă azi se tinde la înlocuirea minoritarilor prin meșteșugari români, apoi nu e de mirare că, în mare parte, fiii de plugari trebuie să-și facă ucenicia în atelierele streinilor. Ori, în ateliere se *aud* și se *văd* multe. Și se învață destule. Însă nu toate spre o bună întremare sufletească a tineretului românesc. Căci de ce s'ar strădui oare minoritarii să cultive virtuți creștinești, românești și cetățenești în grădina spirituală a unui neam, pe care abia dacă l-au putut privi cu ochi disprețuitori?

Dar ceea ce strică, sau ceea ce chiar numai ignorează alții, trebuie să dregem și să cultivăm, cu toată grija noi. Ceeace nu da atelierul, trebuie să completeze școala. Ceeace dă rău atelierul, trebuie să plivească învățământul muncitoresc.

Ni se va răspunde că menirea aceasta o au doar obiectele de învățământ specificate în actuala programă a învățământului muncitoresc. Istoria națională, limba română, geografia României, etc. lucrează tocmai pentru ridicarea și cultivarea tinerilor meseriași în spirit românesc. E drept. Nimeni nu poate contesta o realitate atât de evidentă cum e aceasta. Însă, fie-ne îngăduit a adăoga că fără religie isprava este numai aparentă. Desbrăcat de cele ce a dat Biserica în toate vremile, sufletul și trecutul neamului românesc s'ar trezi strein și gol. Prin viforita vremurilor de jale și de glorie, prin dibuirile spre luminii ale românismului de pretutindeni, în cheagul care i-a ținut strâns legați pe toți românii și i-a condus spre bucuria dreptului Simeon, religia ortodoxă își dovedește cu prisosință contribuția leului. Biserica își revendică pe drept această însușire de mamă crescătoare a neamului românesc și trebuie să i se recunoască acest lucru, acum și totdeauna. De aceea, în deplină concordantă cu logica faptelor devenite axiome, în aceste vremuri de afirmare a unui naționalism integral și neșovăielnic tot numai un învățământ religios poate crește și da neamului pe adevărații săi meșteșugari.

Iată, așa dar, un motiv în plus, care pledează pentru importanța religiei în cadrul învățământului muncitoresc.

În această ordine de idei e bine să vorbim ceva și despre «vârsta critică» pe care o au cercetătorii școlilor de ucenici. Am putea-o numi și vârsta răsucirilor, ori, mai degrabă, cărăruia din marginea prăpastiei.

Cercetătorii învățământului muncitoresc au cam pășit din mijlocul nevinovăției copilărești. Dar n'au ajuns în pragul bărbăției. Ci plutesc în apele

Probleme, fapte, comentarii

Problema Universității săsești și a instituției celor Șapte Juzi. Editura „Cartea Românească” Sibiu, 1935. —

Acesta este titlul cărții, de 110 pp., scrisă cu sârguință de tinărul avocat, Dr. Ioan Fruma din Sibiu, pe baza unor multe și migăloase cercetări istorice și juridice.

Autorul prezintă problema aceasta ardelenescă în lumina adevărului istoric și juridic, cu scopul de a atrage asupra ei atențiunea factorilor politici, în deosebi a guvernului, pentru a o soluționa cu un ceas mai de vreme în interesul dreptății tuturor locuitorilor de pe așa-numitul «fondus regius» sau «pământ crăiesc».

Instituția Universității săsești și a celor Șapte Juzi, era, în trecutul îndepărtat al Ardealului, o organizație politică, care în decursul timpului a reușit să acumuleze și să administreze o avere considerabilă în favorul sașilor și în detrimentul celorlalte popoare de pe „Pământul crăiesc”, îndeosebi în detrimentul românilor, cari formează majoritatea pe acest „pământ crăiesc”.

Averea constă astăzi din: depuneri la bănci, acțiuni și rente, 1200 jugăre pădure, 9 case mari în Sibiu, 1 casă și 100 jugăre teren cultivabil în Mediaș, — și se poate evalua la cel puțin 70 milioane Lei valoare reală.

Evenimentele politice din anul 1848 și îndeosebi articolul de lege XII din 1876, au desbrăcat această instituție de haina ei politică și au transformat-o în instituție culturală, obligând-o a-și administra averea pentru îndeplinirea scopurilor culturale ale tuturor locuitorilor de pe „Pământul crăiesc”, fără deosebire de religie și limbă.

Conform acestei legi, instituția avea următoarele organe de conducere: o adunare generală compusă din 20 membri aleși de către alegătorii în drept, 1 președinte, 1 secretar și mai mulți funcționari.

Legea electorală, nedreaptă, ungară, pe baza căreia se alegeau cei 20 membri ai adunării generale, a făcut să poată intra în adunarea generală numai 2 români, pe lângă 18 sași. Sașii având deci conducerea efectivă, au dat din veniturile instituției 70% pentru scopuri culturale săsești, 14% pentru cele ungurești și numai 16% pentru scopurile culturale ale românilor, cari formau majoritatea locuitorilor de pe „Pământul crăiesc”.

Alegerile se făceau din 3 în 3 ani. Dela Unirea Ardealului cu Patria-Mamă, nu s'au mai făcut alegeri, și instituția este condusă în mod provizor de secretarul ei sas, care dimpreună cu ceilalți funcționari tot sași, la împărțirea subvențiilor culturale, aplică tot cheia cea veche de 70% pentru sași, 16% pentru români și 14% pentru unguri. În felul acesta se perpetuă în Țara Românească o situație de privilegiu din trecut în favorul sașilor și în detrimentul românilor.

dini și asociată vechei noastre alipiri către Hristos, Rege și Națiune?

În cazul acesta, fericit caz, Statul este dator, moral și material, să sprijinească acțiunea Bisericii, care, deși nu este invitată oficial, își trimite preoții săi să exercite săptămânal slujba de luminători și îndrumători spre bine în folosul sufletesc al tinerilor meseriași. La revizuirea actualei programe analitice a învățământului muncitoresc, — lucru ce este în stare de proiect — religiei să-i fie rezervat locul cuvenit, loc pe care ea l-a deținut în mod demn și justificat până acum câțiva ani.

D. CĂLUGĂR

Situația aceasta de privilegiu pentru unii, în dauna altora nu se mai poate tolera.

Autorul cărții atrage asupra ei atențiunea factorilor politici și în deosebi a guvernului, solicitând curmarea ei prin revenirea la legalitate și dreptate și cerând luarea de măsuri grabnice pentru alegerea celor 20 membri în adunarea generală a instituției. Alegerea membrilor făcându-se după *Legea electorală azi în vigoare*, adică făcându-se după legea votului universal, ar da numărul convenit de membri români în adunarea generală, care apoi ar putea împărți veniturile din averea ei în mod just și după proporția numerică a celor trei popoare îndreptățite: români, sași și unguri de pe „Pământul crăiesc”.

Nu putem, decât să felicităm pe dl avocat, autorul cărții că și-a luat oboseala de a o scoate la lumină cu scopul de a arăta greșala guvernelor românești cari s'au perindat dela unire încoace și au amânat soluționarea justă a acestei probleme, cu o neglijență condamnată.

Biserica noastră, care în raport cu biserica luterană, primește subvenție culturală redusă dela universitatea săsească, face și ea călduros apel la guvernul de astăzi ai țării, de a soluționa cât mai curând problema instituției „Universității săsești și a celor Șapte Juzi”.

Au apărut:

Prot. Gh. I. Șavelschi: *Dreptul din V. T.* (după descrierea Psalmilor), trad. din rusește de Pr. Al. Bogdăneț, licențiat în teologie, Chișinău, tip. Uniunii clericilor ortodocși, 1934. Preț? Broșură de 63 pp.

Protop. Gheorghe I. Șavelschi, unul dintre preoții ruși cari au apucat toiagul pribegiei, este astăzi profesor la Facultatea de teologie de pe lângă universitatea din Sofia, Bulgaria.

Vestit scriitorul bisericesc, în deosebi prin marea sa operă de *Pastorală*, păr. Gh. I. Șavelschi își pune drept problemă, în broșura amintită, să înfățișeze *icoana dreptului* așa cum este el zugrăvit în Psaltire: «icoana vie a celui mai bun, cu adevărat drept om din Testamentul Vechi, care atrăgea pe iudeii Vechiului Testament și continuă să atragă și pe creștinii Nouului Testament» (pag. 6).

Ce înrăurire are cartea cântărilor în cinstea Domnului, Psaltirea, asupra sufletului? „Cătorul află în ea răspuns la orice trăire sufletească: bucurie și durere, indignare dreaptă în fața nedreptății și răutății omenești, găsește răspuns și la propria sguđuire sufletească, la conștiința păcatului săvârșit, la admirarea măreției Înțelepciunii lui Dumnezeu și la recunoașterea slăbiciunii omenești, nevredniciei și nimicniciei... Cel care citește Psaltirea, simte că parcă cineva stă lângă dansul, înapoia lui este un drept inspirat, pătruns în adâncimea Înțelepciunii dumnezeiești și a ființei omenești, care împreună cu el se bucură și suferă, îl îndrumază, îl mângăie, îl dirijează pe calea mântuirii...” (p. 13, 14).

Ce distinge pe omul drept?

Subliniind trăsăturile structurii sufletesti ale dreptului psaltirian, autorul spune: Neclintirea credinței, măreția duhului, curățenia și îndrăzneala năzuințelor, detestarea răului cu nedreptate și răvnă pentru Domnul, adâncimea căinței și înălțimea profețiilor mesianice, care disting pe dreptul psaltirian, fac chipul și măreț, și înălțător. Acest chip ne arată până la ce înălțimi spirituale putea să se ridice omul Vechiului Testament. Ear pentru iudaismul de mai târziu, care a redus religia sa la o formă neînsuflețită și la cărturărie cazuistică, el servește ca un reproș viu și divulgare (pag. 61).

Preoți și teologi, și oricare alt intelectual ortodox, vor putea găsi, în lucrarea eruditului scriitor bisericesc, multe idei și adevăruri nouă.

Prot. Dr. Gh. Ciuhandu: «Mântuirea mea — Dumnezeu» (Ps. 61, 7), poem teatral biblic în trei tablouri, întocmit din texte ale Sfintei Scripturi. Arad, 1934. Preț 8 Lei. —

Publicată cu titlu de *manuscris*, lucrarea (de 74 pp.) a părintelui protopop Dr. Gh. Ciuhandu înfățișează, în formă de

teatru, o seamă de împrejurări din viața evreilor, din faza ultimă a robiei lor asiriene și din cursul luptelor purtate pentru redobândirea libertății lor naționale politice și religioase.

Acțiunea poemului urmărește scopul de a produce trezire religioasă și zidire sufletească în ascultători. Pentru o înfățișare scenică a piesei sale, autorul își rezervă dreptul de dispoziție, pe lângă cel de proprietate.

Ca lectură religioasă, poemul biblic „Mântuirea mea — Dumnezeu” merită să fie împărțit de cuvenita atențiune.

Pr. I. Grigorescu: *Biserica ortodoxă și sectele raționaliste.* Tip. Vlădescu, Câmpulung-Muscel, 1935. Preț 5 Lei.

Volumașul (51 pp.) a apărut în Bibliotecă ortodoxă «*Lupta cea bună*», care urmărește învierea credinței strămoșești prin tipărirea și răspândirea în popor a cărțile religioase bogate în învățături folositoare sufletului.

Cărticica de acum, apărută ca Nr. 14—15 din această bibliotecă, lămurește pe înțelesul tuturor câteva puncte de credință ortodoxă, atacate de sectanți.

Comenzi din cărțile Bibliotecii „Lupta cea bună” se fac la Pr. I. Grigorescu în Câmpulung-Muscel.

Biblioteca Amvonului. Nr. 1. Redactată de lc. stavr. Zaharie Moga, consilier eparhial, cu colaborarea preoților din eparhia Oradea. *Cuvântări bisericesti.* Tip. Diec. Oradea. F. a. Preț 7?

Pe 85 pagini ni se aduce un frumos mănunchi de predici, 12 cu totul, dela Dumineca Vameșului și a Fariseului până la Dumineca Floriilor.

„Biblioteca Amvonului” pleacă la drum împărțită cu binecuvântarea P. Sfințitului Episcop Roman al Orăzii și cu Precuvântarea P. S. Arhieru Andrei Crișanul.

Redactorul ei, păr. Zaharie Moga, a avut nimerita idee, ca din rapoartele depuse la arhiva episcopală, care conțin, pastorale, predici, conferințe, prelegeri pentru popor, rostite de slujitorii eparhiei, să adune pe cele mai de seamă și să le dea la tipar, scoțându-le periodic sub numirea de „Biblioteca Amvonului”, în scop de a vesti cuvântul Domnului și a desvolta iubirea pentru amvon.

Frații preoții și cucernicii credincioși vor găsi, în aceste alese cuvântări, multe lucruri de mare folos sufletesc, bine și la înțeles sufletească talmăcite.

Volumul întâi se înfățișează prezentabil și ca exterior. De dorit ar fi totuși ca paginile sale să se tipărească păstrând acelaș fel de caractere. Amestecul, de caractere tipografice în adevăr frumoase, cu altele mai de a doua mână, pare că dela o vreme devine supărător pentru ochii cetitorului atent.

C. Veniamin Lupu: *Insănătoșirea socială și spirituală*, constatări și soluții, cu un cuvânt introductiv de Gala Galaction și o prefață de Dr. T. Taubes prim rabin în Bărlad, 1933. Tip. „Munca”, Botoșani. Un vol. de 83 pp. Preț 30 Lei.

De multă vreme se vorbește și se scrie pretutindeni de trebuința *regenerării vieții*, în toate direcțiile sale de manifestare. De multă vreme se cere tot mai stăruitor, în presă, la tribună și în amvon, întronarea în societate a spiritului nou, a unor concepții superioare, care biruind curentele bolnăvicioase păgânești ce ne amenință, să ne crezeze temelii tare și indestructibile a României de mâne.

Cărturari, iubitori de țară și de oameni, tot mai mulți simțesc datorita să-și aducă obolul cugetului intru realizarea marilor idealuri naționale și religioase și să alcătuească o mare însoțire a celor dreți și cu frica lui Dumnezeu, împotriva celor ce răspândesc destrămarea sufletească, descurajarea și materialismul orb și egoist.

Cartea dlui C. Veniamin Lupu, dela Botoșani, vrea de asemeni să contribuie din răspuneri în acest senz, publicând constatări și soluții, deși în general cunoscute, întregite însă cu învățăminte culese în deosebi din opera de gândire a celebrilor învățați evrei. Intenții bune și demne de recunoștință.

Pentru slujitorii hotărâți ai lui Hristos, lucrarea critică a dlui C. Veniamin Lupu lasă, cu toate acestea, mult de dorit.

În mîntea și sufletul acelor slujitori Mântuitorul Isus Hristos este cu totul alt ceva, decât un «*judecător idealist care a murit sacrificat pe cruce ca martir al ideilor sale umanitariste*» (pag. 43).

El este Calea, Adevărul și Viața, și numai El poate însănătoși viața spirituală.

Slujitorii lui Hristos vreau să întorneze în lume nu orice spiritualitate, ci spiritualitatea *creștină*, creatoare de viață și de echilibrul necesar.

